

Beoordelaarseffecten/-valkuilen

Halo en Horn-effecten

Bepaalde kenmerken van de kandidaat of het product worden overbelicht (halo: stralenkrans) en hebben een onterechte (negatieve of positieve) invloed op de beoordeling van andere kenmerken.

Categorie	Toelichting	Voorbeeld
Self-fulfilling prophecy	De beoordelaar baseert de beoordeling op (vermeende) eigenschappen van de kandidaat.	<i>Die allochtone leerling kan nooit goed zijn in Nederlands.</i>
	De beoordelaar baseert de beoordeling op geleverde bewijzen uit het verleden.	<i>Die leerling deed het in de klas altijd goed, dus dat zal nu met de proeve ook wel goed gaan.</i>
	De beoordelaar baseert de totale beoordeling zich op de eerste indruk van de kandidaat. In positieve zin: halo-effect, in ongunstige zin: horn-effect	<i>De kandidaat kwam te laat, dan zal ze zich wel niet goed voorbereid hebben en het examen niet halen.</i>
	De beoordelaar beoordeelt bekende kandidaten beter dan onbekende kandidaten.	
Totaalindruk	De beoordelaar baseert de beoordeling van deelaspecten op de totaalindruk van de kandidaat.	<i>De lekkage is verholpen, dus dan zal de kandidaat wel efficiënt gewerkt hebben.</i>
Productkenmerken	De beoordelaar weegt uiterlijke kenmerken mee bij de inhoudelijke beoordeling.	<i>Het verslag is netjes ingebonden en voorzien van aantrekkelijke plaatjes, dus de kandidaat zal wel goed hebben nagedacht over de inhoud.</i> <i>De kandidaat is klantvriendelijk, dan zal het verkoopadvies inhoudelijk ook wel goed zijn.</i>
Net-als-ik/stereotype	De beoordelaar baseert de beoordeling op overeenkomsten tussen de kandidaat en zichzelf.	De kandidaat vertoont gewenst gedrag door de beoordelaar naar de mond te praten.
		De beoordelaar neemt zichzelf – de ervaren beroepsbeoefenaar – als uitgangspunt, in plaats van de beginnende beroepsbeoefenaar.

Beoordelings- en scoringstendenties

Als we beoordelaars onderling vergelijken, dan zien we vaak grote verschillen in beoordeling en de scores waarin die beoordeling wordt uitgedrukt.

Categorie	Toelichting	Voorbeeld
Signifisch effect	Beoordelaars beoordelen subjectief of volgens eigen gewoontes.	Beoordelaars nemen dezelfde kwaliteit waar, maar verschillen van mening over de wijze waarop waargenomen kwaliteit wordt omgezet in een beoordeling.
		Beoordelaars verschillen van mening over de kwaliteit, maar komen toch tot dezelfde beoordeling.
Verskil in strengheid	De optimistische beoordelaar beoordeelt mild en geeft de kandidaat de <i>benefit of the doubt</i> . Deze beoordelaar let vooral op de sterke kanten van de kandidaat.	

	De strenge beoordelaar let juist op de zwakke kanten van de kandidaat en onthoudt vooral de fouten die de kandidaat in een proces gemaakt heeft.	
Sequentie-effecten	Het beoordelen van een reeks kandidaten of producten kan ertoe leiden dat beoordelingsnormen gaan schuiven.	Een matige kandidaat wordt na een reeks nog zwakkere kandidaten als een verademing ervaren, waardoor de kandidaat onterecht een betere beoordeling krijgt.
		Een matige kandidaat wordt na een reeks competente kandidaten als teleurstellend ervaren, waardoor de kandidaat extra streng beoordeeld wordt.

Contaminatie-effecten

Oneigenlijke doeleinden vertroebelen het oordeel, bijvoorbeeld streng beoordelen uit statusoverwegingen, mild beoordelen uit pieteit of 'om maar van het gezeur af te zijn'.

Categorie	Toelichting	Voorbeeld
Statuseffect/vakidioterie	De beoordelaar beoordeelt streng om het belang en de moeilijkheidsgraad van het vak te onderstrepen.	
Cumulatie van coulance	Inhoudseisen verschuiven naar inspanningseisen.	De normverlaging die optreedt bij herhaalde herkansing
		De 'zes-min-student' die door de selectiemazen weet te glippen
		<i>De leerling heeft zich enorm ontwikkeld tijdens de opleiding, hij verdient een goede beoordeling op het examen.</i>
Zelfinconsistentie en verschuivende norm	Er treedt verschil op in het oordeel tussen eerste beoordeling en een herhaalde beoordeling na enige tijd.	Een niveau-2-beoordelaar heeft een tijd niveau 4 beoordeeld en gaat dan weer terug naar niveau 2.
	Er treedt verschil op tijdens het nakijken: eerst streng en nauwkeurig, gevolgd door globale en coulante beoordeling en tenslotte globaal en strenge beoordeling.	De beoordelaar verliest 'zo maar' het niveau uit het oog.
Slagingspercentage manipuleren	De beoordelaar heeft al veel kandidaten laten zakken en gaat vervolgens soepeler beoordelen om te voorkomen dat het slagingspercentage te laag uitvalt.	

Generieke-effecten

categorie	toelichting	voorbeeld
Impressie van anderen	Laten leiden door het oordeel van een ander(en) oordelen	De leidinggevende vertelt voorafgaand aan het CGI dat de kandidaat een fantastische medewerker is.
rolvermenging	Wisselen tussen de rol van begeleider of coach en beoordelaar.	Adviseren of eigen voorbeelden aan het gesprek toevoegen in plaats van een oordeel vellen.
Persoonlijke valkuil(en)	Bewust zijn en – worden van persoonlijke valkuilen.	Ik zet In om mijn eigen valkuil te neutraliseren.